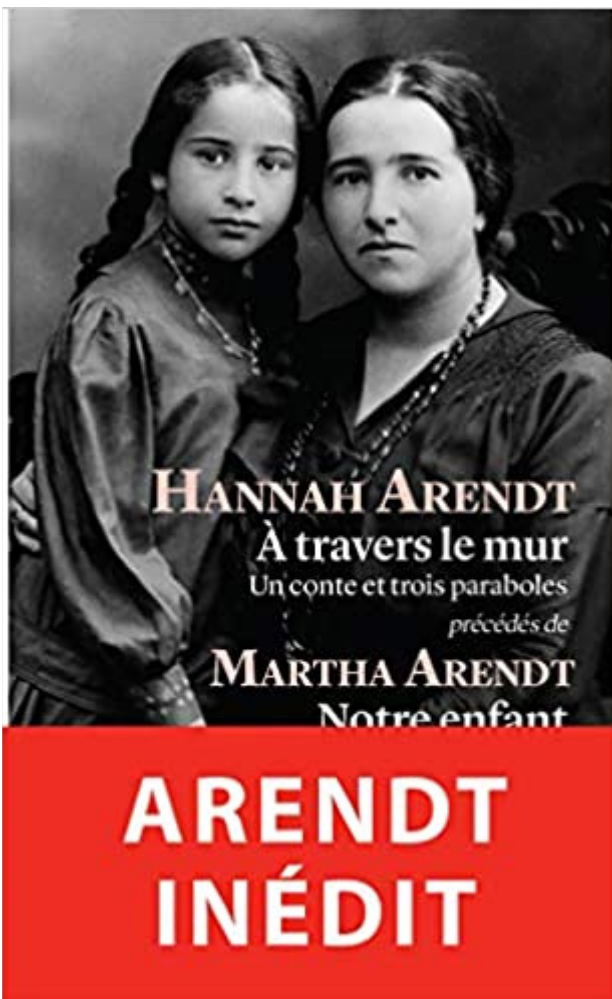

Arendt, H. (2017). *À travers le mur. Un conte et trois paraboles*, precedido de *Notre enfant* de Martha Arendt, traducido do alemán por Diane Meur, edición establecida e presentada por Karin Biro, París, Payot, 224 páxinas. ISBN 978-2-228-91876-3

Hannah Arendt é *nolens volens* a maioría das veces reducida á súa función de filósofa e politóloga e a súa literatura deixada de lado. O presente libro ofrécenos unha imaxe moi diferente á que ofrece o biopic dirixido por Margarethe von Trotta con Barbara Schulze no papel principal. Nin o prólogo nin o epílogo abordan as escoitas dos xuízos nazis e a conceptualización da banalidade do mal. Karin Biro, preparando a edición dos poemas de Hannah Arendt publicados en 2015 (baixo o título *Heureux celui qui n'a pas de patrie. Poèmes de pensée. (Feliz o que non ten patria. Poemas de pensamento)* cunha tradución de François Mathieu), atopouse con textos aínda inéditos na New School Library de Nova York. Publícanse aquí en bilingüe.

O relato escrito pola nai, Martha Arendt, de solta Cohn, e ás veces polo pai, Paul Arendt, antes da súa prematura morte, puido destacarse durante unha exposición sobre a filósofa en 2015 no Museo Metropolitano. Centrado nos primeiros anos de 1906 a 1918, caracterízase pola súa medicalidade. Menciónanse as diversas enfermidades que padece a nena pequeno así como os tratamentos: eccema, problemas dixestivos resoltos por enema

e instilación de Byrroline, sesións de ortodoncia, escoliose, larinxite, difteria, sarampelo, varicela, paperas, otite, angina de pecho. A comida non debe ser menos: azucre Soxhlet, fariñas Theinhardt e Kuffler, a preparación Ramogen a base de crema de leite, auga fervida e lactosa. Non foi ata 1903 cando a nena acabou chamándose Hannah, un ano despois de que ela mesma dixese “Haia”. Se ao principio presentábase como “Johanna”, entón é o xénero neutro que predomina na primeira infancia. Martha, como indica a nosa editora no epílogo, inspirouse no plantexamento da parella de psicólogos, Clara e William Stern, que do mesmo xeito estableceran un diario de observación dos seus tres fillos, Eva, Hilde e Günther, publicado baixo a título *A linguaxe dos nenos*. Máis aló do aspecto pediátrico, a historia permítenos coñecer a primeira socialización e o temperamento da nova Hannah que se recupera rapidamente da morte do seu pai pero que se ve moito máis afectada pola do seu tío. A súa nai presentouna ao piano pero ela non amosou ningunha aptitude especial. Pola contra, os seus inicios na escola resultaron ser exitosos, presaxiando a súa futura carreira.

Despois vén o conto de *animais sabios* que debeu estar escrito arredor de 1938 cando Hannah tiña uns 22 anos. Trátase dunha nena vixiando polos gansos. Un día, nota no seu rabaño un ganso cunha mancha negra. Este último, a pesar da súa atención, escápalle. A pequena ponse a buscalo dándolle os seus aforros a un aviador que a leva a un mundo de animais sobrenaturais. Coñece así unha curuxa, un león tranquilo preto dun año, un cabalo, un camelo que debe perder peso para pasar polo ollo dunha agulla, un Pegaso. Ao final, o ganso é atopado e convértese nun mozo. Ambos volven á terra dos homes. Karin Biro é un bo recordatorio das bases literarias da futuro politóloga: os *Kunstmärchen* dos románticos, Schlegel, Hauff, Novalis, pero tamén o Talmud, a Biblia, os contos orientais e gregos, Rilke e o seu carrusel. A moza xudía tamén lle dedicou un ensaio *Elexías de Duino* co seu marido Günther Stern-Anders apareceu na *Neue Schweizer Rundschau/Nova revisión suíza*. Bernd Neumann, que xa dedicou un ensaio, percibe alí a constelación de Arendt-Heidegger-Anders. Outro camiño de interpretación non mencionado, seguramente pola súa rareza nas ciencias literarias, é a morte inminente. En efecto, o desprendemento da codia terrestre, a ganancia de altura, a perda de racionalidade, antes do descenso á Terra, están en sintonía coas vivencias da morte inminente (podemos referirnos entre outras á película). *Et après/E despois* de Gilles Bourdos estreada en 2008 con Romain Duris e John Malkovitch nos papeis principais). *O Patiño Feo* e *A Bela e a Besta* non se mencionan en absoluto, aínda que están presentes a alteridade física, fonte de diferenciación social e a reveladora metamorfose

Reseña

final.

As tres parábolas curtas seguen sendo algo herméticas. O primeiro *Metáfora... A porta* está ligado a Kafka, o terceiro *A pedra que cae do corazón* co mito de Sísifo de Camus. Xa que foron escritos arredor de 1938, pódense ler metafóricamente como o medo ao exilio nos Estados Unidos. Sorprendentemente, Karin Biro non relata a segunda parábola *A través da parede* con *Le Passe-muraille/O paso do muro* de Marcel Aymé que tamén evoca un muro cada vez máis rixido. Parece sorprendente que o título desta parábola dese o título da colección e non *Os animais sabios*.

O epílogo ofrece unha contextualización civilizatoria das familias Arendt e Cohn. Orixinarios de Rusia e Ucraína, establecéronse na cidade estudantil de Königsberg a mediados do século XIX. Non relixiosos e progresistas, están próximos ás loitas socialistas, incluso espartaquistas. Martha, que exerce como pianista, apóiase nas teorías desenvolvidas por Eugenia Schwarzenwald e Ellen Key que defenden a autonomía, a integración do deporte e a arte na educación. O novo matrimonio de Martha con Martin Beerwald, xa pai de dúas nenas, separa a Hannah da súa nai, física e mentalmente. Non obstante, Hannah fará todo o posible para permitir o exilio da súa nai 18 anos despois. Karin Biro repasa a evolución da carreira intelectual da moza Hannah a finais dos anos 20 e principios dos 30, en particular os seus simposios con Heidegger, Benjamin, Blumenfeld, Wiese..., os seminarios aos que asistiu na EPHE (École de práctica dos altos estudos) durante o seu exilio parisino, a súa postura cada vez máis sionista que a afasta da asimilación na que fora criada. Publicou así artigos, participou no Congreso de 1936, involucrouse coa Axencia Xudía para a Aliá dos mozos indo a Palestina acompañada de Scholem e Blumenfeld. É unha mágoa que non se dea unha bibliografía final que recolla as referencias citadas e permita unha profundización.

Héloïse Elisabeth Marie-Vincent Ghislaine DUCATTEAU

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0129-9679>

Sciences Po Paris campus de Nancy

heloise.ducatteau@sciencespo.fr